

Časť 9. Prezentácia a distribúcia

9.1. Obsah a prezentácia odborného guidelines

V meniacej sa praxi sa ukázali byť efektívne guidelines so širokým rozsahom štýlov a formátovⁱ. Zatiaľ čo je málo dostupných informácií o účinku, aký má štýl a prezentácia na prijímanie odporúčaní, zjavne dôležitá je zrozumiteľnosť definícií, jazyka i formátu. Guidelines by mali preto byť napísané v jednoznačnom jazyku a mali by presne definovať všetky termínyⁱⁱ. Najlepší formát pre prezentáciu odporúčaní sa bude odlišovať v závislosti od cieľovej skupiny (skupin), témy a zamýšľaného využitia daného guidelinesⁱⁱⁱ. V ideálnom prípade by sa mali byť konzultovať koneční užívatelia v súvislosti s tým, aká je pre nich najvhodnejšia metóda prezentácie^{iv}. To je doplnková funkcia širšieho procesu odborného hodnotenia, ktorým prechádzajú všetky odborné guidelines NIKI (pozri časť 8).

Každé guidelines NIKI obsahuje úvod, ktorý naznačuje potrebu guidelines (vrátane dokladov o jej obmenách v praxi) a starostlivo definuje kompetencie a právomoci guidelines, vrátane skupín pacientov a lekárov, na ktorých sa vzťahuje. Štruktúra hlavnej časti guidelines by mala pokiaľ možno odrážať vývojový proces, ktorý sledovala vývojová skupina pracujúca na jeho tvorbe, t.j. (pre každú sekciu):

- Jasné vyjadrenie otázky/problému, o ktorom sa uvažuje.
- Stručné vysvetlenie dostupných možností liečby.
- Zhrnutie záverov vyvodенých z kritického zhodnotenia dôkazov (dôkazové prehlásenie, anotované mierou dôkazov a kľúčovými odkazmi). Toto by malo poslúžiť ako opodstatnenie pre následné guidelines t.j. dôkazy zlepšenia výsledku vyplývajúceho z odporúčaného kroku.
- Guidelines, ktoré skupina vyvodila z týchto dôkazov (odstupňovaných podľa miery podporných dôkazov).
- Stručná diskusia o akýchkoľvek praktických bodoch (napr. bodoch týkajúcich sa zdrojov či geografických otázok, ktoré by sa mali predniesť v rámci diskusie o miestnych guidelinesch pre implementáciu), alebo nedoriešených možnostiach liečby, pre ktoré niet dôkazov (posledné by sa malo jasne uviesť).
- Nakoniec, ak má skupina pocit, že je dôležité usmernenie v ktorejkoľvek z týchto posledne menovaných oblastí, kde chýbajú adekvátne údaje, môže sa predložiť “bod správnej praxe”.

Dobre vypracovaná a definovaná šablóna prezentácie konečného guidelines môže významne urýchliť proces vývoja, čo umožní vývojovým skupinám hneď na začiatku naplánovať, aký typ informácií sa bude požadovať, a tiež predvídať, aký formát dostane obsah. Sledovaním modelu pre systematické hodnotenie a tvorbu doporučení, načrtnutých v častiach 5 a 6, vývojové skupiny zistia, že väčšina požadovaných informácií bude predložená v prístupnom štruktúrova-

nom formáte, pripravenom na začlenenie do štruktúry guidelines.

Guidelines by tiež malo obsahovať kľúčové body pre audit (spolu, kde je to možné, s odporúčaným minimálnym súborom údajov: pozri časť 112), navrhovanými výslednými opatreniami, guidelines pre ďalší výskum, a informáciami pre pacientov a opatrovateľov (pozri časť 94). Poskytnuté by mali byť aj stručné podrobnosti o systematickom hodnotení, na ktorom sú založené guidelines, hoci zámerom je, aby väčšina týchto informácií bola dostupná k nahliadnutiu na webovej stránke NIKI, než zahrnutá v tlačenej forme.

9.2. Praktické príručky a kľúčové odkazy

Každé guidelines NIKI vychádza so sprievodnou praktickou príručkou Quick Reference Guide (QRG). Táto poskytuje súhrn kľúčových doporučení a ďalších informácií z guidelines, často sledujúc voľne algoritmickej formát ilustrujúci odporúčanú cestu starostlivosti. Praktické príručky sa bežne tlačia na zadnú časť guidelines ako samostatný leták a u lekárov sa ukázali ako veľmi obľúbené. Je dôležité poznamenať, že ‘kľúčové’ guidelines nemusia byť nutne guidelines najvyššieho stupňa (teda s najsilnejšími podpornými faktami), no sú to guidelines, ktoré považovala vývojová skupina za najvýznamnejšie vzhľadom na najsilnejší potenciálny dopad na starostlivosť o pacienta (pozri časť 75).

9.3. Elektronická publikácia

Všetky smernice NIKI a praktické príručky, spolu s akýmikoľvek dodatkami a aktualizáciou odporúčaní, sú dostupné bezplatne na webovej stránke NIKI: www.NIKI.healthnet.sk. Existujú obrovské možnosti vývoja elektronického vydávania a šírenia odporúčaní NIKI a ďalších informácií o klinickej efektívnosti s cieľom zlepšiť ich prístupnosť a zdostupniť tieto informácie podľa potreby za minimálne náklady (finančné i environmentálne). Očakávame, že elektronická publikácia sa v nasledujúcich rokoch stane čoraz preferovanejším médiom pre šírenie odporúčaní NIKI.

9.4. Informácie pre pacientov

Všetky guidelines NIKI dnes obsahujú sekciu „informácie pre pacientov a lekárov“, ktorá vyzdvihuje tie otázky, kde pacienti a ich rodiny budú pravdepodobne potrebovať informácie pre lepšie pochopenie diagnózy a vyrovnanie sa s ňou, ako aj informácie o liečbe a jej možných následkoch. Cieľovým publikom tejto sekcie sú zdravotnícki odborníci, ktorým má pomôcť vytvoriť informačné materiály vychádzajúce z miestnych údajov, hoci túto sekciu môžu využiť aj samotní pacienti a lekári. Problémy zdôraznené v tejto sekcii podnieť:

- výsledky názorov pacientov získané počas vývojového procesu (pozri Sekcia 5.2)
- zástupcovia pacientov vo vývojovej skupine,

- ďalší členovia vývojovej skupiny pracujúcej na odporúčani.

Tieto sekcie tiež obsahujú primerané všeobecné informácie a vysvetlenia klinických stavov a podrobnosti o vhodných linkách pomoci, podporných skupinách a materiáloch na čítanie. NIKI verí, že v budúcnosti bude môcť vytvoriť 'patientske verzie' či 'súhrny' samotných guidelines.

9.5. *Distribúcia*

Guidelines musia byť, samozrejme, natoľko dostupné, ako je len možné, aby sa urýchlila ich implementácia. Guidelines NIKI sa distribuujú bezplatne v celom sektore zdravotníctva Slovenskej republiky. Iba samotná distribúcia tlačенých smerníc sa však pri dosahovaní zmien v praxi ukázala byť neefektívna: guidelines majú šancu byť účinnejšie, ak sa šíria aktívnou vzdelávacou intervenciou a implementujú pomocou pripomienok so špecifickým ohľadom na pacienta, priamo súvisiac s profesionálnou aktivitou. Distribúcia odborných opatrení NIKI v Slovenskej republike sa bude organizovať vo vnútri spoluúčastníckych organizácií, ktoré tvoria Vedeckú radu (Slovenská lekárska spoločnosť, Asociácia súkromných lekárov SR a ďalšie relevantné organizácie pôsobiace na národnej úrovni, ako Ministerstvo zdravotníctva, Asociácia nemocníc, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, zdravotné poisťovne, Slovenská lekárska komora, Slovenská spoločnosť pre kvalitu, univerzity a výskumná obec).

References

ⁱ*Implementing clinical practice guidelines: can guidelines be used to improve practice? Effective Health Care 1994;1(8).*[

ⁱⁱ*Field MJ, Lohr KN (editors). Institute of Medicine Committee to Advise the Public Health Service on Clinical Practice Guidelines. Clinical practice guidelines: directions for a new program. Washington (DC): National Academy Press; 1990*

ⁱⁱⁱ*Thomson R, Lavender M, Madhok R. How to ensure that guidelines are effective. BMJ 1995;311:237-42*

^{iv}*Conroy M, Shannon W. Clinical guidelines: their implementation in general practice. Br J Gen Pract 1995;45:371-5*